

Rauno Zubko: „Noorte teemad on tõsised teemad.“

Vanemuise balletitrupp alustab kevadet noortele mõeldud nüüdistantsulavastusega. 4. märtsil jõuab publiku ette **Rauno Zubko** interaktiivne ja piire kompav lavateos „**kriis.ID**“, mille fookuses on noore identiteedi kujunemine tänapäeva kriiside valguses või nende kiuste. Tantsijate kõrval astub üles ka muusik jonas.f.k. Lavastuse kunstnik on Kaia Tungal, video- ja valguskunstnik Mikk-Mait Kivi. Lavastaja ja koreograaf Rauno Zubko tutvustab oma ideid enne proovide algust.

TEKST KERTTU PILISTE
FOTO SANDRA VEERMETS

Kuidas kujuneb inimese identiteet, kui maailm meie ümber on nii habras ja kokkuvarisemisohus?

Miks on lavastuse pealkiri „kriis.ID“? Mida see punkt seal vahel tähendab?

Kui sain Vanemuise balletijuhilt Mare Tommingalt pakkumise teha lavastus noortele, mõtlesin uurida, mis on tänapäeva noorte murekohad või milliste teemadega nad peamiselt tegelevad, sest see on kindlasti põlvkonniti erinev. Peamiseks teemaks kujunesid identiteediotsingud, kuna inimesel saab tänapäeval olla nii palju erinevaid identiteete. Varasemad põlvkonnad ei ole selle teemaga võib-olla pidanud nii väga kokku puutuma, sest internet oli siis alles suhteliselt lapsekingades. Tegelikult saab kõigi sotsiaalmeedia saitide kaudu luua endale väga erineva identiteedi. Võib-olla pole noor inimene koolis kõige populaarsem ja tal läheb seal enda silmis kehvasti. Küll aga saab ta luua sotsiaalmeediasse täiesti uue tegelase ja olla siis see, kes ta tegelikult tahaks olla. Kuna tahame lavastusse sisse tuua natuke virtuaalmaailma, siis mõtlesime, et lähtume pealkirja puhul veidi ka veebikeskkonnast.

Lavastuse algidee ongi identiteet – noore identiteedi loomine, mitte moraalitsevas võtmes, vaid avastades, milliseid erinevaid *alter ego*’sid või tegelasi saab inimene endale luua. Samas on ka noorte vaimne tervis hakanud kindlasti märksa ohtlikumas suunas liikuma, seegi on teema. Kui need kriisid üksteise järel tulid – kõigepealt koroonaperiood, siis sõda, siis energiakriis –, ilmub järjest artikleid, kuidas see kõik meie noori mõjutab. Vahepeal tekkis ju lausa mõiste „pandemia-lapsed“, need, kes pidid vanuse poolest kõige olulisemal sotsiaalsuse perioodil olema kodus nelja seina vahel ega saanud seda vajalikku suhtlust, mis on mingil kasvuperioodil väga tähtis. Samamoodi on tehtud uurimusi sellest, kuidas lähedal käiv sõda, energiakriis ja kõik praeguses

ühiskonnas toimuv noort inimest mõjutavad. Kuidas kujuneb inimese identiteet, kui maailm meie ümber on nii habras ja kokkuvarisemisohus?

Lavastus ei kajasta seda kõike võib-olla nii tõsiselt, kui teema ise on, pigem uurime, avastame ja loodame, et noored mõtleavad meiega kaasa. Tahan identiteeti ka mänguliselt käsitleda, teha seda sümbolite kaudu. Kui ma näiteks asetan hiiglaslikule lihakuubikule roosas kleidis tantsija, siis see on üks identiteet, aga kui panna sinna kirvega mees, siis see on hoopis midagi muud ja minu jaoks täiesti põhjendatud. Roosas kleidis tüdruk sellel kuubikul on seevastu kuidagi hästi põhjendamatu. Mängime nende sümbolitega ja vaatame, missugused identiteedid tekkima hakkavad ning mis on tänapäeva inimesele aktsepteeritav ja mis mitte. Toome nii video kui lavakujunduse kaudu lavastusse ka neid sümboleid, mis käivad kaasas mõne kriisiidentiteediga. Ja miks mitte anda näiteks preestrirüüs inimesele kätte automaatrelv? Tekib jälle mingisugune identiteet, mis on meie silmadele täiesti vastuvõetamatu. Aga just selliseid piire tahakski lavastusega kombata.

See vastab pooleldi ka mu järgmisele küsimusele: miks tuua nii tõsine teema just noortele suunatud lavastusena välja?

Olen näinud, et noortele suunatud lavastused on tihti kas hästi moraliseerivad või siis hoopis täiesti meelelahutuslikud. Tahaksin need kaks asja kuidagi kokku tuua, noorte teemad on tõsised teemad ja ma ei leia, et neid peaks kuidagi kergemalt käsitlema. Samas tegin kindla otsuse: tahan, et noor saaks teatrist ikkagi pigem positiivse laengu, mitte ei lahkuku siit mõeldes, et jälle tuletas keegi meelde, kui kehv olukord praegu maailmas on. (*Naerab.*) Midagi sellist. Need teemad on tõsised,

Need teemad on tõsised, aga usun, et noortele tuleb anda mõista, et ka tõsisele ja rusuvale teemale on võib-olla olemas mõni väga lihtne lahendus.

aga usun, et noortele tuleb anda mõista, et ka tõsisele ja rusuvale teemale on võib-olla olemas mõni väga lihtne lahendus. Ja võib olla mõni väga kerge tee, kuidas see seljatada või sellest üle olla.

Teatri kodulehel tutvustatakse lavastust sõnaga „interaktiivne“ ja justkui seatakse kahtluse alla neljanda seina olemasolu. Milleks peaks publik valmis olema?

Eks näis. Ideid on meil palju. Ma tahaks lavastuses luua võimaluse, et kui tahad olla neljanda seina taga, siis sa saad seal olla, ja kui sul on piisavalt julgust, siis saad tulla ja mõjutada laval toimuvat. Tahaksin interaktiivsuse abil võib-olla ka virtuaalmaailma sisse tuua, lavastuses korraks noorele sõna anda, pakkuda mingit otsustushetke või võimalust ise kaasa lüüa. Üks lahendus oleks teha seda virtuaalse interaktiivsuse kaudu. Seda praegu publikuga plaanis ei ole, et „nüüd tulen lavale ja pean midagi tegema“. Mõtiskleme ka selle üle, kuidas saaks lavastuses ära kasutada noortele tahes-tahtmata käe külge kasvanud nutitelefone. Me teame, et need on kogu aeg taskus olemas ja hääletuks pandud. Miks mitte siis neid ka kasutusele võtta?

Anda neile mingisugune positiivsem tähendus?

Või negatiivne. See on tõlgendamise küsimus. Nutitelefonid on nagunii suur igapäeva osa. Me üritame seda kuidagi ignoreerida, öeldes, et tee nüüd kaks tundi ekraanivaba aega ja nii edasi, aga võib-olla see ongi suund, kuhu ühiskond liigub, ja me ei peaks üritama sellest kõrvale puigelda.

Põnev on ka see, et teed nüüdistsulavastust just Vanemuise balletitrupiga. Mida võiks

traditsiooniline balletiväljaõpe lavastusele juurde anda?

Balletitantsijad on väga tehnilised ja võimekad, trupina kindlasti väga ühtsed. Tahaksin tantsijatele omalt poolt mingit uuelaadset väljundit või teistsugust protsessi pakkuda. Kasutan balletti alusena, mis loob ühtse liikumiskeele, aga tahan kindlasti protsessi vältel uurida tantsija enda liikumisidentiteeti, avastada, mis omapärad või liikumiskvaliteedid nende kehas on. Kui balletitreening otsib taga pigem ühtsust, siis minul oleks põnev sellele natuke vastu töötada ja individuaalsust otsida. Mul on väga hea meel, et saan Vanemuises teha ja just balletitrupiga. Arvan, et see tuleb põnev protsess nii mulle kui ka tantsijatele.

Kuidas sa seda protsessi ette kujutad? Näiteks, milline võiks olla muusika ja tantsu vahekord, arvestades, et teil on tiimis ka live-muusik Jonas Kaarnamets?

Tahan, et tekiks dialoog. See tähendab, et ka liikumine ja muusika oleksid omavahel dialoogis ning see dialoog saaks tekkida ka *live*’is. Oleme Jonasega ka arutanud, et võib-olla iga etendus tulebki natuke isemoodi. Mingil hetkel saab Jonas võtta juhtimise ja kontrollida muusikaga tantsijaid ning mingil hetkel saavad tantsijad võtta juhtimise ja kontrollida Jonast. Meil võiks olla päris elus dialoog, et mitte minna lihtsalt illustreerimise rada, mis on tihti tantsu ja muusika suhe. Ka ruum oma identiteediga on osa dialoogist, mõjutades tantsijat, kelle võimuses on omakorda ruumi muuta. Kindlasti tahaksin prooviprotsessi vältel olla ka tantsijatega dialoogis, et nemadki saaksid olla protsessis osalised, mitte lihtsalt teostajad.